

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PAOLO MENGOZZI

esitatud 28. jaanuaril 2010¹

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva eelotsusetaotlusega, mille Bundesgerichtshof (ülemkohus, Saksamaa) esitas 1. oktoobri 2008. aasta otsusega, palub kõnealune kohus tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiivi 97/7/ EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral² artikli 6 lõike 1 teist lauset ja lõiget 2.

2. See taotlus põhineb Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV (edaspidi „põhikohtuasja vastustaja”) ja Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH (edaspidi „põhikohtuasja kassaator”) vahelisel kohtuvaidlusel, mille raames palub põhikohtuasja vastustaja, et kassaator lõpetaks tarbijatelt taganemise korral kauba kättetoimetamiskulude nõudmise.

1 – Algkeel: prantsuse.

2 – EÜT L 144, lk 19; ELT eriväljaanne 15/03, lk 319.

II. Õiguslik raamistik

A. Ühenduse õigus

3. Direktiivi 97/7 põhjendus 14 näeb ette:

„[Arvestades, et] tarbija ei saa tegelikult toodet näha ega osutatava teenuse laadiga tutvuda enne lepingu sõlmimist, tuleks sätestada lepingust taganemise õigus, kui käesoleva direktiiviga ei ole ette nähtud teisiti; et kõnealune õigus ei oleks pelgalt vormiline, peavad tarbija võimalikud kantavad kulutused taganemisõiguse kasutamise korral piirduma kauba tagastamisega seotud otseste kulutustega; taganemisõigus ei piira tarbija siseriiklikest õigusaktidest tulenevaid õigusi, eelkõige selliste toodete või teenuste saamisel, mis on ebakvaliteetsed või ei vasta kõnealuste toodete või teenuste pakkumises

esitatud kirjeldusele; liikmesriikide ülesandeks on kindlaks määrata taganemisõiguse kasutamisest tulenevad muud tingimused ja kokkulepped.”

tagastamise otsesed kulud. Kõnealune tagastamiseks tuleb teha võimalikult kiiresti, kuid igal juhul 30 päeva jooksul.”

4. Selle direktiivi artikli 6 „Taganemisõigus” lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Tarbijal on õigus vähemalt seitsme tööpäeva jooksul igast sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganeda ilma sanktsioonide ja põhjendusteta. Ainus taganemisõiguse kasutamise seotud maks, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba tagastamise otsesed kulud.

5. Direktiivi 97/7 artikkel 14 „Miinimumklausel” sätestab:

„Tarbijakaitse kõrgema taseme tagamiseks võivad liikmesriigid käesoleva direktiivi reguleerimisalas kehtestada või säilitada rangemad sätted, kui need on kooskõlas asutamislepinguga. Kõnealuste sätetega võib liikmesriik vajaduse korral ning üldistes huvides keelata oma territooriumil teatavate kaupade ja teenuste, eeskätt ravimite turustamise sidevahendi abil sõlmitud lepingute alusel, võttes seejuures nõuetekohaselt arvesse asutamislepingut.”

[...]

B. Siseriiklik õigus

2. Kui tarbija on kasutanud taganemisõigust käesoleva artikli alusel, on tarnija kohustatud tasuta tagastama tarbija makstud summad. Ainus taganemisõiguse kasutamise seotud maks, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba

6. Bürgerliches Gesetzbuch (Saksa tsiviilseadustik, edaspidi „BGB”) § 312d „Lepingust

taganemise õigus ja tagastamisõigus sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral” sätestab:

sooritused üksteisele tagastama ja tegelikult saadud viljad välja andma.

„1. Sidevahendi abil lepingu sõlminud tarbijal on §-s 355 kirjeldatud taganemisõigus. Kui leping puudutab kauba kättetoimetamist, võib taganemisõigust asendada §-s 356 ette nähtud tagastamisõigust.

2. Tagastamise või väljaandmise asemel peab võlgnik maksma hüvitist, kui:

2. Erandina § 355 lõike 2 esimeses lauses sätestatust ei hakka taganemistähtaeg kulgema enne § 312c lõikes 2 sätestatud teavitamiskohustuse täitmist; kauba kättetoimetamise korral ei hakka taganemistähtaeg kulgema enne päeva, mil adressaat on kauba kätte saanud; samaliigilise kauba kättetoimetamise korral mitmes osas ei hakka see tähtaeg kulgema enne esimese osa kättesaamist ja teenuse puhul ei alga tähtaeg enne lepingu sõlmimise päeva.”

1) tagastamine või väljaandmine on üleantu olemuse tõttu välistatud;

2) ta on üleantud eseme ära tarvitanud, võõrandanud, koormanud kolmanda isiku õigusega, ümber töötanud või ümber korraldanud;

7. BGB § 346 „Lepingust taganemise tagajärjed” lõiked 1–3 on sõnastatud järgmiselt:

3) üleantu on halvenenud või hävinud; tavalisest kasutamisest tingitud kulumist ei arvestata.

„1. Kui lepingupool võib vastavalt lepingule või seadusele lepingust taganeda, siis on pooled taganemise korral kohustatud saadud

Kui leping näeb ette vastusoorituse, tuleb seda hüvitise arvutamisel arvestada; laenust

saadud kasu hüvitamisel võib tõendada, et kasu väärtus oli madalam.

8. BGB § 347 „Kasutamine pärast lepingust taganemist” lõige 2 sätestab:

3. Hüvitamise kohustus on välistatud, kui:

1) taganemise aluseks olev puudus ilmnes alles eseme ümbertöötamisel või ümberkorraldamisel;

„2. Kui võlgnik tagastab eseme, maksab hüvitist või kui selle hüvitise maksmine on välistatud § 346 lõike 3 punktide 1 ja 2 alusel, hüvitatakse talle tema kantud vajalikud kulutused. Muud kulutused tuleb hüvitada, kui võlausaldaja on nende läbi rikastunud.”

2) halvenemine või hävimine toimus võlausaldajast tulenevatel asjaoludel või kui kahju oleks tekkinud ka võlausaldaja juures;

9. BGB § 355 „Lepingust taganemise õigus tarbijalepingute puhul” sätestab:

3) seadusest tuleneva taganemisõiguse teostamise puhul on üleantu halvenenud või hävinud, vaatamata sellele, et lepingupool ilmutas niisugust hoolt, mida ta rakendab tavapäraselt oma asjades.

„1. Kui seaduses on tarbijale ette nähtud käesoleva sätte kohane taganemisõigus, ei ole tarbija selle õiguse tähtaegse kasutamise korral enam seotud lepingu sõlmimisel antud nõustumusega. Taganemist ei tule põhjendada ja sellest tuleb teatada kirjalikult või asja tagasisaatmisega müüjale kahe nädala jooksul; tähtaja arvestamisel läheb arvesse saatmise kuupäev.

Alusetult saadu tuleb välja anda.”

2. Tähtaeg hakkab kulgema hetkest, mil tarbijat on teavitatud taganemisõigusest kirjalikult, teatisega, kus on selgesti täpsustatud tema õigused vastavalt kasutatud sidevahendi puhul kohaldatavatele nõuetele; teatis sisaldab ka selle isiku nime ja aadressi, kellele tuleb lepingust taganemisest teatada, ning teatises peavad olema märgitud taganemistähtaja algus ning ära toodud lõike 1 teises lauses sätestatud eeskirjad. Kui teatis jõuab tarbijani pärast lepingu sõlmimist, pikeneb tähtaeg, erandina lõike 1 teisest lausest, ühe kuuni. Kui leping tuleb sõlmida kirjalikult, ei alga tähtaeg enne, kui tarbija käsutusse on antud üks lepingueksemplar või tarbija kirjalik tellimus või lepingu originaali või tellimuse koopia. Tähtaja alguse vaidlustamise korral lasub tõendamiskoormis müüjal.

3. Taganemisõigus kaob hiljemalt kuus kuud pärast lepingu sõlmimist. Kauba kättetoimetamise korral ei hakka tähtaeg kulgema enne päeva, mil tarbija on kauba kätte saanud. Erandina esimesest lausest ei kao taganemisõigus juhul, kui tarbijat ei ole tema taganemisõigusest nõuetekohaselt teavitatud; sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuse osutamise lepingu puhul ei kao taganemisõigus lisaks ka siis, kui müüja ei ole nõuetekohaselt täitnud teavitamisega seotud kohustusi, mis tulenevad talle § 312c lõike 2 punktist 1.”

10. BGB § 356 „Tagastamisõigus tarbijate sõlmitud lepingutes” on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui õigusnormid seda sõnaselgelt lubavad, võib §-s 355 ette nähtud taganemisõiguse lepingus asendada piiramatut tagastamisõigusega, kui leping on sõlmitud müügiprospekti põhjal. Selleks peavad eelnevalt olema täidetud järgmised tingimused:

- 1) müügipropekt sisaldab selget teavet tagastamisõiguse kohta;
- 2) tarbija saab ettevõtja esindaja puudumisel müügiprospektiga üksikasjalikult tutvuda ja
- 3) tarbijale on tagastamisõigus antud kirjalikult.

[...]

11. BGB § 357 „Lepingust taganemise ja lepingu alusel saadu tagastamise õiguslikud tagajärjed” sätestab:

„1. Kui ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse taganemis- ja tagastamisõiguse suhtes analoogia alusel lepingu lõpetamist reguleerivaid sätteid. Paragrahvi 286 lõiget 3 kohaldatakse *mutatis mutandis* selle sätte kohasele maksete tagasimaksmise kohustusele; tähtaeg, mille see säte kehtestab, hakkab kulgema tarbijapoolsest taganemise või tagastamise avaldusest. Tarbija tagasimaksmise kohustuse tähtaeg hakkab samuti kulgema hetkest, mil tarbija teeb vastava avalduse; müüja tagasimaksmise kohustuse tähtaeg hakkab kulgema hetkest, mil see avaldus temani jõuab.

üleantu on halvenenud tavapärase kasutuse tagajärjel, tingimusel et tarbijat oli hiljemalt lepingu sõlmimise hetkel kirjalikult teavitatud nii sellisest õiguslikust tagajärjest kui ka võimalusest seda vältida. Ta ei pea sellist hüvitist maksma, kui halvenemine on aset leidnud asja kontrollimise tagajärjel. Paragrahvi 346 lõike 3 esimese lause punkti 3 ei kohaldata, kui tarbijat teavitati nõuetekohaselt tema õigusest lepingust taganeda või kui ta oli sellest muul viisil teadlikuks saanud.

4. Eelnevates sätetes on lepingupoolte õigused sätestatud ammendavalt.”

12. BGB § 448 „Kättetoimetamiskulud ja sarnased kulud” lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

[...]

3. Erandina § 346 lõike 2 esimese lause punktist 3 tuleb tarbijal maksta hüvitist, kui

„1. Müüja kannab eseme üleandmise kulud, ostja kättesaamise ja eseme muusse kui lepingu täitmise kohta saatmise kulud.”

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimus ja menetlus Euroopa Kohtus

13. Põhikohtuasja kassaator on postimüügiga tegelev äriühing. Selle äriühingu kehtestatud müügilepingu tüüpitingimused näevad ette, et tarbija kannab tarnimise eest ühtse saatekulu 4,95 eurot ja see summa jääb lepingust taganemise korral tarnijale.
14. Põhikohtuasja vastustaja on tarbijakaitseühing, mis on nõuetekohaselt asutatud vastavalt Saksa õigusele. Ta esitas kassaatori vastu hagi, milles ta nõudis, et viimane loobuks kauba kättetoimetamiskulude jätmisest tarbijate kanda lepingust taganemise puhul.
15. Esimese astme kohus rahuldab põhikohtuasja vastustaja nõude.
16. Oberlandsgericht Karlsruhe jättis rahuldamata apellatsioonkaebuse, mille põhikohtuasja kassaator selle otsuse peale esitas.
17. Bundesgerichtshof, kelle poole on pööratud kassatsioonkaebusega, tõdeb, et Saksa õigus ei anna tarbijale formaalselt õigust tellitud kauba kättetoimetamiskulude tagastamisele lepingust taganemise korral.
18. Kui aga direktiivi 97/7 tõlgendatakse nii, et sellega on vastuolus kättetoimetamiskulude jätmine lepingust taganemise puhul tarbija kanda, tuleks BGB § 312d lõiget 1, § 357 lõike 1 esimest lauset ja § 346 lõiget 1 tõlgendada selle direktiiviga kooskõlas nii, et tarnija peab kauba kättetoimetamiskulud tarbijale tagastama.
19. Kuigi osa Saksa õiguskirjandusest toetab tarbijale soodsat direktiivi 97/7 tõlgendust, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tal ei ole võimalik teha nõutava kindlusega selgeks, kas seda direktiivi tuleb selliselt tõlgendada.
20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab selle kohta mitu õiguskirjanduses esitatud argumenti, mis väljendavad vastupidist seisukohta.

21. Väljend „taganemisõiguse kasutamise seotud”, mis sisaldub direktiivi 97/7 prantsuskeelse versiooni artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teises lauses ja lõike 2 teises lauses, mille kohaselt „ainus taganemisõiguse kasutamisega seotud maks, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba tagastamise otsesed kulud”, võib esiteks näidata, et need sätted puudutavad üksnes lepingust taganemisega põhjustatud kulusid, jättes välja kauba kättetoimetamiskulud, mis on lepingust taganemise hetkel juba tekkinud. Direktiivi 97/7 teised keeleversioonid toetavad seda tõlgendust.

23. Kolmandaks ei ole kindel, et direktiivi 97/7 põhjenduses 14 väljendatud tarbijakaitse eesmärk nõuab ka kättetoimetamiskulude hüvitamist. Tavapärase ostu puhul peab tarbija samuti katma poodi minemisega seotud kulud, ning lisaks pidi ta poodi jõudmiseks kulutama aega.

24. Seega otsustas Bundesgerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [...] direktiivi 97/7 [...] artikli 6 lõike 1 [esimese lõigu] teist lauset ning lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt võib kauba kättetoimetamiskulud jätta tarbija kanda ka siis, kui tarbija on kasutanud oma taganemisõigust?”

22. Teiseks võib direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 2 esimest lauset tõlgendada nii, et see ei välista, et lepingust taganemise korral esitab tarnija vastunõudeid, et talle hüvitataks selliste tarbijale tehtud soorituste maksumus, mida ei saa nende iseloomu tõttu tagastada. Seega on kõnealuse sättega kooskõlas järeldada, et tarnimise näol on tegemist tarnija sooritusega, mille eest peab tarbija tasuma hüvitise kättetoimetamiskulude suuruses summas, ning sellest tulenevalt väheneb tarnija tagasimaksekohustus kättetoimetamiskulude võrra.

25. Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 23 esitasid põhikohtuasja vastustaja, Saksamaa, Hispaania, Austria ja Portugali

valitsus ning Euroopa Ühenduste Komisjon kirjalikke märkusi. Ka nimetatud poolte kohtukõned kuulati ära 29. oktoobri 2009. aasta kohtuistungil, välja arvatud Hispaania, Austria ja Portugali valitsuse kohtukõned, kes ei olnud seal esindatud.

IV. Analüüs

26. Esitatud küsimusega soovib eelotsuse- taotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teist lauset ja lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt tuleb sidevahendi abil sõlmitud lepingu raames jätta kauba kättetoimetamiskulud tarbija kanda, kui tarbija kasutas oma taganemisõigust.

27. Kõigepealt tuleb märkida, et sidevahendi abil sõlmitud lepinguid iseloomustab kaks asjaolu. Esimene määrav asjaolu on see, et sidevahendi abil sõlmitud lepingute ettevalmistamise ajal ja sõlmimise hetkel ei viibi kaks lepingupoolt – tarnija ja tarbija – üheaegselt füüsiliselt kohapeal. Teine iseloomustav asjaolu on see, et need tehingud teostatakse

sellise kaugmüügi või -teenuste osutamise süsteemi alusel, mida pakub tarnija, kasutades üksnes sidevahendeid³.

28. Selles osas on oluline märkida, et selleks et leping kuuluks direktiivi 97/7 kohaldamisalasse, peavad selle lepingu sõlmimisel esinema tingimata need kaks määravat asjaolu⁴. Siiski eeldab niisuguse lepingu täitmine, eriti kui on tegemist postimüügiga nagu põhikohtuasjas, tingimata seda, et kaup on vaja tarbijale saata. Seda tuleb vajadusel arvesse võtta hindamisel, kes kannab lepingust taganemise puhul kättetoimetamiskulud.

29. Selleks hindamiseks tuleb määrata kindlaks, kas kättetoimetamiskulud kuuluvad „kulude” mõiste alla direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teise lause ja artikli 6 lõike 2 tähenduses. Küsimus on seega selles, kas kõnealust kulude mõistet tuleb tõlgendada laialt, nagu leiavad põhikohtuasja

3 – Vt direktiivi 97/7 põhjendus 9 ja artikli 2 punktid 1 ja 4.

4 – Vt selle kohta Bernardeau, L., „La directive communautaire 97/7 en matière de contrats à distance”, *Cahiers de droit européen*, 2000, Nr 1–2., Brüssel, lk 122 jj.

vastustaja, Hispaania, Austria ja Portugali valitsus ning komisjon, või vastupidi kitsalt, nagu leiab Saksamaa valitsus. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb mitte ainult tõlgendada grammatiliselt ja süstemaatiliselt kõnealuse direktiivi sätteid, vaid võtta arvesse ka selle direktiivi eesmärki.

selles direktiivis ei ole sõnaselgelt määratletud ei kulude ega kättetoimetamiskulude mõisteid⁶.

30. Kõigepealt tuleb meenutada väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt tuleb ühenduse õiguse ühetaolise kohaldamise nõuetest, et ühenduse õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele, et määrata kindlaks nende tähendust ning ulatust, tuleb üldjuhul kogu Euroopa Liidus tõlgendada autonoomselt, võttes arvesse õigusnormi konteksti ja vastava regulatsiooniga taotletavat eesmärki⁵.

32. Kõnesolevate sätete konteksti osas annab direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 1 esimese lõigu esimene lause tarbijale laia ja tingimusteta taganemisõiguse, nähes ette, et tarbija võib lepingust taganeda „ilma sanktsioonide ja põhjendusteta”. Sama artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teine lause kinnitab seda ideed, mille kohaselt taganemisõiguse kasutamisel ei tohi põhimõtteliselt olla tarbijale negatiivseid tagajärgi, täpsustades, et ainus selle õiguse kasutamise seotud maks, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba tagastamise otsesed kulud. Väljendi „ainus maks” tõttu on vaja kasutada kitsast tõlgendust ja see väljend muudab kõnealuse erandi ammendavaks.

31. Direktiivi 97/7 artikli 6 lõigetes 1 ja 2 sisalduvat kulude mõistet kasutades ei viidanud ühenduse seadusandja liikmesriikide õigusele. Sellegipoolest tuleb märkida, et

33. Direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 2 esimene lause omakorda näeb ette tarnija kohustuse

5 – Vt eelkõige 18. jaanuari 1984. aasta otsus kohtuasjas 327/82: Ekro (EKL 1984, lk 107, punkt 11) ja 19. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-287/98: Linster (EKL 2000, lk I-6917, punkt 43).

6 – Väljend „kättetoimetamiskulud” esineb üksnes direktiivi 97/7 artikli 4 lõike 1 punktis d, mis sätestab tarbija õiguse saada enne sidevahendi abil lepingu sõlmimist teavet kõnealuste kulude kohta.

tagastada „tasuta” tarbija „makstud summad”, kui tarbija lepingust taganeb. Kehtestades nõnda kogu tarbija poolt tarnijale makstud summa „täieliku tagastamise” põhimõtte, ilma et tarnija saaks mis tahes kulusid kinni pidada või jätta tarbija kanda, kinnitab see säte artikli 6 lõikes 1 juba sätestatud põhimõtet, mille kohaselt ei tohi taganemisõiguse kasutamine põhimõtteliselt põhjustada tarbijale sanktsioone ega rahalist koormat.

kasutatud selgelt mitmuses.⁷ Argument, et mitmust kasutatakse seetõttu, et kauba hinda võib maksta mitte ainult üheainsa maksega, vaid selle võib jagada mitmeks makseks, ei ole veenev, sest selles ei arvestata asjaolu, et isegi mitme makse puhul on neil maksetel sama õiguslik olemus ja iga makse kuulub hinna mõiste alla.

34. Seega hõlmab kõnealuses lõikes kasutatud väljend „makstud summad” mitte ainult kauba ostuhinda või osutatud teenuse tasu, vaid ka summasid, mis tarbija maksis tarnijale seoses sidevahendi abil sõlmitud lepingu sõlmimise või täitmisega, sealhulgas kättetoimetamiskulusid.

35. Saksamaa valitsuse märkuste osas, mille kohaselt väljend „makstud summad” hõlmab üksnes kauba või teenuse hinda, mille tarbija tasub vastusooritusena tarnija põhisoorituse eest, tuleb märkida, et kõnealust mõistet on direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 2 esimeses lauses

36. Direktiivi süstemaatiline tõlgendamine kinnitab samuti väljendi „makstud summad” laia ulatust. Selles osas tuleb märkida, et direktiiv kasutab mitmes sättes sõnaselgelt hinna mõistet, muu hulgas seoses teavitamiskohustusega (artikli 4 lõike 1 punkt c), taganemisõiguse erandite puhul (artikli 6 lõike 3 teine taane) ja seoses sidevahendi abil sõlmitud lepingu lõpetamise mõjuga krediidilepingule (artikli 6 lõike 4 esimese lõigu esimene ja teine taane). Seevastu direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 2 esimeses lauses ei kasuta ühenduse seadusandja seda hinna mõistet, vaid kasutab väljendit „makstud summad”, millel on vaieldamatult laiem ulatus.

7 – Direktiivi 97/7 saksakeelses („geleisteten Zahlungen”), ingliskeelses („sums paid”), hispaaniakeelses („sumas abonadas”) ja itaaliakeelses („somme versate”) versioonis on selle väljendi puhul samuti kasutatud mitmust.

37. Seega ei ole mingit põhjendust, mis õigustaks seisukohta, et väljendi „makstud summad” ulatus piirdub ainult kauba või teenuse hinnaga, mis välistaks kindlasti teiste lepinguliste kulude – mis tarbija maksis tarnijale seoses sidevahendi abil sõlmitud lepinguga – tagasimaksmise kohustuse.

sõlmitud lepingu sõlmimise ja täitmisega seotud kulude osas.

38. Direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada seda järeltust ja sama artikli 6 lõike 2 esimeses lauses ette nähtud „täieliku ja tasuta tagastamise” põhimõtet arvestades. Kõnealune teine lause kehtestab ainsa erandi selle põhimõtte kohaldamisest, täpsustades, et kauba tagastamise otsesed kulud on „ainus taganemisõiguse kasutamisega seotud maks”, mida võib tarbijalt nõuda.

40. Selles osas, mis puudutab sõna „seotud”, mis esineb nii direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teises lauses kui ka artikli 6 lõike 2 teises lauses, mille kohaselt „ainus taganemisõiguse kasutamisega seotud maks, mida võib tarbijalt nõuda, on kauba tagastamise otsesed kulud”, väidab Saksamaa valitsus, et selle sõnaga taheti väljendada seda, et artikkel 6 käsitleb vaid üht osa võimalikest kuludest, nimelt kulusid, millel on põhjuslik seos taganemisõiguse kasutamisega. Seega ei kavatsenud ühenduse seadusandja tema arvates reguleerida kõiki lepingulisi kulusid, vaid üksnes lepingust taganemisest tulenevaid kulusid.

39. Väljendi „tasuta” kasutamine esimeses lauses ja väljendi „ainus maks” kasutamine teises lauses toetab samuti kulude mõiste laia tõlgendamist ja sellest tulenevalt seisukohta, et ühenduse seadusandja soovis reguleerida lepingust taganemise õiguslikke ja majanduslikke tagajärgi kõikide sidevahendi abil

41. Selles osas tuleb märkida, et nende kahe lause erinevad keeleversioonid on väga erinevad. Kuigi saksa-, inglise- ja prantsuskeelsetes versioonides on kasutatud väljendeid,

mis kajastavad sõnas „seotud” sisalduvat põhjuslikku seost⁸, ei väljendu see siiski hispaania- ega itaaliakeelses versioonis, kus on lihtsalt viidatud tarbijale, *kes kasutab*⁹ oma taganemisõigust.¹⁰

42. Seda arvestades tuleb järgida väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt tuleb ühenduse sätte eri keeleversioonide erinevuse korral seda sätet tõlgendada lähtuvalt selle õigusakti eesmärgist, mille osa see säte on.¹¹

43. Selles osas võib lähtuda direktiivi 97/7 põhjendusest 14, mille kohaselt „peavad

tarbija võimalikud kantavad kulutused taganemisõiguse *kasutamise korral* piirduma kauba tagastamisega seotud otseste kulutustega.”¹² Tähendusrikas on asjaolu, et väljendit „kasutamise korral” on kasutatud direktiivi 97/7 samades keeleversioonides, kus on selle direktiivi artiklis 6 kasutatud sõna „seotud”. Viidates samamoodi kõnealusele põhjendusele 14, kinnitas Euroopa Kohus otsuses Messner, et direktiivi 97/7 artiklis 6 kehtestatud keeld nõuda tarbijalt muid kulusid kui kauba tagastamisega otseselt seotud kulusid, on kantud eesmärgist, et lepingust taganemisõigus „ei oleks pelgalt vormiline”,¹³ kuna selle keelu puudumine võiks pärssida tarbija soovi nimetatud õigust kasutada.¹⁴

44. Kui direktiivi 97/7 artikli 6 eesmärk on aga mitte pärssida tarbija soovi taganemisõigust

8 – Prantsuskeelses („en raison de”), ingliskeelses („because of”) ja saksakeelses („infolge”) versioonis on kasutatud sama mõistet.

9 – Kohtujuristi kursiiv.

10 – Hispaaniakeelses versioonis ei viita ei direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 1 teine lause („El único gasto que podría imputarse al consumidor es el coste directo de la devolución de las mercancías al proveedor”) ega selle direktiivi artikli 6 lõike 2 teine lause, mille sõnastus erineb pisut artikli 6 lõike 1 omast („Únicamente podrá imputarse al consumidor que ejerza el derecho de rescisión el coste directo de la devolución de las mercancías”) sellele põhjuslikule seosele. Need räägivad lihtsalt tarbijast, *kes kasutab* oma taganemisõigust. Itaaliakeelses versioonis on mõlemas lõikes sama lause („Le uniche spese eventualmente a carico del consumatore dovute all'esercizio del suo diritto di recesso sono le spese dirette di spedizione dei beni al mittente”), viitamata põhjuslikule seosele.

11 – Vt 27. oktoobri 1977. aasta otsus kohtuasjas 30/77: Bouche-reau (EKL 1977, lk 1999, punkt 14).

12 – Selles osas ei näita erinevate keeleversioonide võrdlus nendevahelisi erinevusi. Põhjenduse 14 saksakeelne versioon („müssen die Kosten, die, wenn überhaupt, vom Verbraucher im Fall der Ausübung des Widerrufsrechts getragen werden, auf die unmittelbaren Kosten der Rücksendung der Waren begrenzt werden”), ingliskeelne versioon („the costs, if any, borne by the consumer when exercising the right of withdrawal must be limited to the direct costs for returning the goods”), hispaaniakeelne versioon („los costes en que, en su caso, incurra el consumidor cuando lo ejercite deben limitarse a los costes directos de la devolución de la mercancía”) ja itaaliakeelne versioon („che è necessario limitare ai costi diretti di spedizione dei beni al mittente gli oneri – qualora ve ne siano – derivanti al consumatore dall'esercizio del diritto di recesso”) ei kasuta sõna „seotud”, vaid kõik versioonid viitavad lihtsalt taganemisõiguse kasutamisele.

13 – 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-489/07 (EKL 2009, lk I-7315, punkt 19).

14 – *Ibidem*.

kasutada, ei ole võimalik tõlgendada sama direktiivi selliselt, et see annab liikmesriikidele õiguse lubada, et lepingust taganemise puhul jäävad kättetoimetamiskulud tarbija kanda. Selline nõue tooks kahtlemata kaasa negatiivse rahalise tagajärje, mis võib pärsida tarbija soovi kõnealust õigust kasutada – ja mitte ainult väikese väärtusega kauba ostmise korral, mille puhul võivad kättetoimetamiskulud moodustada olulise osa tarbija makstud summast.

kättetoimetamiskulud, või anda see ülesanne tema poolt valitud äriühingule, optimeerides kulud. Sidevahendi abil sõlmitava lepingu puhul seevastu a) otsustab tarnimise tingimused ja viisi tarnija; b) lepingu sõlmimise tingimus on lepingust taganemise võimalus ja c) kauba tagasisaatmise viisi valib tarbija.

45. Nagu Euroopa Kohus märkis eespool nimetatud kohtuotsuses Messner, on lepingust taganemise õigus lisaks mõeldud kompenseerima ebasoodsat olukorda, milles on tarbija sidevahendi abil sõlmitava lepingu korral, nähes talle ette sobiva järelemõtlemisaja, mille jooksul ta saab omandatud asja kontrollida ja järele proovida.¹⁵

47. Sidevahendi abil sõlmitud lepingu osas pakub direktiiv 97/7, soovides tagada võimalikult hästi kulude tasakaalustatud jagamist, liikmesriikidele võimalust jätta tarbija kanda kauba tagastamise otsesed kulud, st tema valiku rahalised tagajärjed, sest kui tarbija valib väga kuluka ja kauba väärtusega võrreldes ebaproportsionaalse tagastamisviisi, ei oleks õiglane nõuda selle tagastamiskulusid tarnijalt, kuna viimane ei saa mõjutada seda kättetoimetamisviisi puudutavat tarbija otsust.

46. „Klassikalise” müügilepingu puhul tarbija a) saab kontrollida müügil olevat kaupa; b) otsustab kohe, kas leping sõlmida või mitte, ja c) kui ta sõlmib lepingu, saab ta vabalt valida erinevate võimaluste vahel, st võtta ostetud kaup ise kaasa, vältides nõnda

48. Kättetoimetamiskulude nõudmine lepingust taganemise puhul tarnijalt lähtub samast kulude õiglase jagamise loogikast, sest kauba tarbijale kohaletoimetamise puhul on tarnijal

¹⁵ – Punkt 20.

vabadus valida kättetoimetamisviis, kas toimetades kauba ise kohale või andes selle ülesande alltöövõtjast ettevõtjale või selles valdkonnas tegutsevale äriühingule.

49. Kättetoimetamiskulude jätmine tarnija kanda juhul, kui tarbija lepingust taganeb, on lisaks seletatav ka majanduslikust küljest. Üldiselt vabastab tarnija sidevahendi abil sõlmitud lepingu puhul end kaupluse või äriruumi hooldamise vajadusest ning hoiab nõnda kokku sellega seotud kulud. Rahalist koormat, mille moodustab tarnija jaoks kättetoimetamiskulude kandmine lepingust taganemise korral – mis pealegi ei puuduta kõiki sõlmitud lepinguid –, tasakaalustavad seega säästud, mis ta teeb kaupluse haldamisega seotud kulusid vältides.

50. Eelnevast tuleneb, et riskide ja koormuste jagamise tasakaal sidevahendi abil sõlmitud lepingu puhul, millest tarbija taganeb talle direktiivis 97/7 ette nähtud õiguse alusel, kaoks, kui lisaks kauba tagastamise otsestele kuludele, mida liikmesriigid võivad tarbijalt nõuda, peaks tarbija kandma ka kauba kättetoimetamiskulud.

51. Seevastu ei saa nõustuda Saksamaa valitsuse märkustega, mille kohaselt on lepingust taganemise puhul kättetoimetamiskulude nõudmine tarnijalt lepingulise suhte täielik ümberkujundamine, mis põhjustab lubamatut sekkumist pooltevahelistesse suhetesse.

52. See seisukoht ei ole veenev, sest see ei võta arvesse asjaolu, et direktiiv 97/7 reguleerib kulude nõudmist ainult juhul, kui tarbija kasutab taganemisõigust. Asjaolu, et lepingust taganemise puhul on tarnija kohustatud tagastama tarbija makstud kättetoimetamiskulud, ei mõjuta mitte kuidagi küsimust, kes kannab need kulud lepingu täitmisel, mille reguleerimise vabadus jääb liikmesriikidele ja majandustegevuses osalejatele.

53. Niisamuti ei ole veenev argument, mille Saksamaa valitsus esitab oma seisukoha toetuseks, lisades, et esiteks on direktiivi 97/7 – mis lubab, et liikmesriigid näevad ette kättetoimetamiskulude jätmise tarbija kanda – eesmärk luua tarbijale olukord, mis vastab sellise tarbija olukorrale, kes peab kauplusest

ostes kandma kauplusesse minemise kulud; ja teiseks ei ole õiglane nõuda tarnijalt lepingust taganemise korral kättetoimetamiskulude maksmist, nii nagu ei ole vastuvõetav nõuda müüjalt sellise ostja kohaleminekukulude kandmist, kes leiab, et kaupluses väljapandud kaup ei vasta tema ootustele, ja otsustab lõpuks jätta see ostmata.

kohaleminekukulud funktsionaalsel tasandil pigem sidevahendi abil toimivale süsteemile juurdepääsemise kuludele, nt internetiühenduse loomise kulud. Nimelt on selle juurdepääsu eesmärk samuti luua kontakt tarnija ja tarbija vahel. Sellega seotud kulud kannab vaieldamatult tarbija.

54. See argument, et kättetoimetamiskulud ja kohaleminekukulud on võrdväärsed, tuleb tagasi lükata nii õiguslikel kui ka funktsionaalsetel kaalutlustel.

55. Esiteks, kui kauplusesse kohaleminemise kulud on õiguslikust vaatepunktist lepingu ettevalmistamise ja sõlmimisega seotud kulgused, siis kättetoimetamiskulud tekivad alati lepingu täitmise staadiumis.

57. Lepingust taganemise ja täpsemalt vastastikuse tagastamise kohustuse – mida käsitles nii eelotsusetaotluse esitanud kohus kui ka Saksamaa valitsus – õiguslike tagajärgede osas tuleb analüüsida kohtuotsusest Schulte¹⁶ tuleneva kohtupraktika kohaldatavust käesolevas asjas. Selles otsuses kinnitas Euroopa Kohus seoses esialgse olukorra taastamise kohustusega, et nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiiviga 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool äriruume sõlmitud lepingute korral¹⁷ ei ole vastuolus, kui siseriiklik õigusnorm näeb ette, et kinnisvaralaenulepingust taganemise korral on tarbija kohustatud mitte üksnes tagasi maksuma lepingu alusel saadud summad, vaid ka maksuma laenuandjale turul kehtiva määraga intressi.¹⁸

56. Teiseks on tarbija kohaleminemise eesmärk saada kontakt tarnijaga ning kohalemineku käigus tekkivad kulud tuleb kanda tarbijal. Nende omaduste tõttu vastavad

16 – 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-350/03 (EKL 2005, lk I-9215).

17 – EÜT L 372, lk 31; ELT eriväljaanne 15/01, lk 262.

18 – Eespool viidatud kohtuotsus Schulte, punkt 93.

58. Seda kohtupraktikat ei saa kohaldada käesolevas asjas seoses kättetoimetamiskulude tagastamisega sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganemise järel, ning seda kolmel põhjusel.

59. Esiteks on direktiivi 85/577 materiaalne kohaldamisala erinev käesoleval juhul asjakohase direktiivi 97/7 kohaldamisalast, sest need kaks direktiivi puudutavad kahte eri tüüpi lepingut, mis erinevad oma olemuse ja eseme poolest, st esimesel juhul laenulepingut ja teisel juhul sidevahendi abil sõlmitud lepingut.

60. Teiseks erinevad põhikohtuasja asjaolud eespool viidatud kohtuotsuse Schulte aluseks olnud kohtuasja asjaoludest. Viimati nimetatud kohtuasjas oli küsimus rahalise eelise (intresside) tagastamises, mida tarbija oli saanud teatud kapitali kasutamisest, kuid käesolevas asjas ei ole tegemist niisuguse tarbija saadud soodustuse tagastamisega, vaid vastupidi tarbija poolt tarnijale makstud summade tagastamisega.

61. Kolmandaks väljendab direktiivi 97/7 artikkel 6 erinevat lähenemisviisi võrreldes

direktiivi 85/577 artikli 5 lõikes 2¹⁹ sätestatud lihtsa tagastamiskohustusega. Esimesena nimetatud artikkel kehtestab tarbija ulatuslikuma kaitse sidevahendi abil sõlmitud lepingu eriomadustest tingitud ebasoodsa olukorra tõttu, nähes ette, et tarbijal on õigus tarnijale makstud summade täielikule ja tasuta tagastamisele lepingust taganemise puhul, st õigus, mis läheb kaugemale pelgast esialgse olukorra taastamisest.

62. Saksamaa valitsus väidab lõpetuseks, et kuna direktiiv 97/7 on minimaalse ühtlustamise direktiiv, jääb liikmesriikidele reguleerimispädevus teatud valdkondades, nagu lepingust taganemise tagajärgede puhul.

63. Selle kohta tuleb märkida, et kuigi direktiiv 97/7 nõuab praegu minimaalset ühtlustamist sidevahendi abil sõlmitud lepingute valdkonnas, näeb selle artikkel 14 siiski liikmesriikidele ette võimaluse kehtestada või

19 – Direktiivi 85/577 artikli 5 lõige 2 sätestab: „Teatamine vabastab tarbija kõigist ülesõeldud lepinguga seotud kohustustest.”

säilitada rangemad sätted, ainsa eesmärgiga tagada tarbijakaitse kõrgem tase. Siseriiklikku õigusnormi, mis jätab kättetoimetamiskulud lepingust taganemise puhul ostja kanda, jättes ta nii ilma tarnijale makstud summade täieliku tagastamise õigusest, ei saa aga pidada sätteks, mille eesmärk on tagada kõrgem tarbijakaitse tase kui kõnealuse direktiiviga.

et kõnealuse direktiivi artikkel 6 näeb ette sidevahendi abil sõlmitud lepingutega seotud kulude tagastamist puudutavad sätted ning sellest tulenevalt ei saa kulude, sealhulgas kättetoimetamiskulude nõudmist puudutavat õigusnormi pidada „muuks” taganemisõiguse kasutamisest tulenevaks tingimuseks või kokkuleppeks, mis ei ole direktiiviga reguleeritud.

64. Lisaks sellele ei tundu veenev ka Saksamaa valitsuse järgmine argument, mille kohaselt direktiivi 97/7 põhjendus 14, mis täpsustab, et „liikmesriikide ülesandeks on kindlaks määrata taganemisõiguse kasutamisest tulenevad muud tingimused ja kokkulepped”, jätab kättetoimetamiskulude nõudmise küsimuse reguleerimise liikmesriikide otsustada. See argument on vastuolus asjaoluga,

65. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes leian, et direktiivi 97/7 artikli 6 lõike 1 esimese lõigu teist lauset ja direktiivi sama artikli 6 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et nendega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt võib sidevahendi abil sõlmitud lepingu raames jätta kauba kättetoimetamiskulud tarbija poolt taganemisõiguse kasutamise korral tarbija kanda.

V. Ettepanek

66. Kõikidest eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Bundesgerichtshofi esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt.

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiivi 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral artikli 6 lõike 1 esimese lõigu

teist lauset ning direktiivi sama artikli 6 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et nendega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt tuleb sidevahendi abil sõlmitud lepingu raames jätta kauba kohaletoimetamise kulud tarbija poolt taganemisõiguse kasutamise korral tarbija kanda.”